

Eidsiva Vannkraft AS v/Edgar Sørberg  
Øvre Rendalen  
2485 RENDALEN

Trondheim, 26.07.2013

Deres ref.:  
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):  
2013/1581

Saksbehandler:  
Kjersti Wannebo Nilsen

## **Endelig avgjørelse i klagesak - klage på avslag på søknad om utsetting av vrifuru på eiendom gnr. 19 bnr. 181 i Rendalen kommune, Hedmark**

**Miljødirektoratet har etter behandling av klagen kommet til at Fylkesmannen i Hedmark sitt vedtak av 5.3.2013 opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.**

Miljødirektoratet viser til oversendelse fra Fylkesmannen i Hedmark av 9.4.2013 om klage på avslag på søknad om utsetting av utenlandsk treslag.

### Sakens bakgrunn

Eidsiva vannkraft AS søkte 17.1.2013 om tillatelse til utsetting av 3250 trær av innlandsformen av vrifuru (*Pinus contorta* ssp. *latifolia*) på to teiger på tilsammen 18 dekar på eiendom gnr. 19 bnr. 181 i Rendalen kommune i Hedmark. Formålet er skogproduksjon. Det angis i søknaden at vrifuru er å foretrekke siden den skal ha egenskaper som bedre kan sikre foryngelse i område med elgbeite.

Fylkesmannen i Hedmark avsto søknaden ved vedtak 5.3.2013, med bakgrunn i fare for spredning inn i naturreservat. Vedtaket ble påklaget av søker Eidsiva vannkraft AS 21.3.2013.

Etter forberedende klagebehandling opprettholdt Fylkesmannen i Hedmark sitt vedtak. Saken er oversendt Miljødirektoratet for endelig klagebehandling.

### Klagerett og klagefrist

Klagen er fremsatt innenfor klagefristen av søker, som er part i saken og har klagerett, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven, fvl.) §§ 28 og 29.

Direktoratet kan etter fvl. § 34 prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Direktoratet kan selv treffe vedtak i saken, eller oppheve Fylkesmannens vedtak og sende saken tilbake til Fylkesmannen til helt eller delvis ny behandling.

### Rettslig grunnlag

Klagen behandles iht. forskrift 25. mai 2012 nr.460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. lov 19.juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold

(naturmangfoldloven, nml.) kap. IV, samt nml. §§ 8 til 12 jf. § 7 og forvaltningsloven.

#### Anførsler i klagen

Det anføres i klagen at det ikke er noen fare for at det vil skje spredning fra utsettingen og inn i naturreservatet. Klager hevder at innlandsformen av vrifuru har vist liten evne til spredning i og ved plantefelt i Nord-Sverige og i Norge. Det vises til at vrifurua har kvaerike kongler som i stor grad avhenger av skogbrann for at de modne frøene skal slippes.

#### Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen mener det eksisterende kunnskapsgrunnlaget tilsier at det er risiko for at vrifurua vil spre seg, at det av litteratur om arten fremgår at gjenholding av frø er en egenskap som varierer mellom populasjoner og internt i populasjonene, og at det uansett vil være en del spredning av frø fra alle populasjoner, selv om en gitt andel av frøene ikke slippes. Fylkesmannen har funnet at det foreligger fare for skade på biologisk mangfold som følge av risiko for spredning til Hårrenna naturreservat. Fylkesmannen peker på at spredning til Hårrenna vil svekke verneverdiene i reservatet.

Fylkesmannen viser også til nml. § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde, og vektlegger føre var-prinsippet i nml. § 9 og prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning i nml. § 10.

#### Miljødirektoratets vurdering

Tillatelse til utsetting av utenlandske treslag reguleres av forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål (heretter forskriften). Formålet med forskriften er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, jf. § 1. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges, herunder særlig uheldige følger for biologisk mangfold, jf. forskriften § 7 første ledd. I tillegg skal prinsippene i nml. §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for vurderingen, jf. nml. § 7.

Direktoratet har vurdert informasjonen som fremkommer av søknaden og klagen, Fylkesmannens vedtak og forberedende klagebehandling, i tillegg til andre tilgjengelige og relevante kunnskapskilder.

De to omsøkte arealene ligger i en forholdsvis bratt, østvendt skråning mellom 280 og 400 moh., med kort avstand seg imellom, og utgjør til sammen ca. 18 dekar skogsmark. I søknaden opplyses det at furuskog utgjør det største arealet på områdene som skal tilplantes, men Fylkesmannen informerer om at det øverste arealet er sterkt menneskepåvirket og for det meste består av grus og stein.

Hårrenna naturreservat er lokalisert om lag 1300 meter sør for de omsøkte arealene. Verneformålet for Hårrenna er å bevare et barskogområde i en bekkekløft som har et særpreget planteliv med forekomst av mange sjeldne bekkekløftspesialister og en del arter som vokser nær sin nordgrense på Østlandet jf. forskrift 9.7.1993 nr. 650 om fredning av Hårrenna naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> <http://www.lovdatab.no/for/lf/mv/xv-19930709-0650.html>

Spørsmålet om tillatelse til utsettingen kan gis beror blant annet på om utsettingen kan medføre negative følger for det biologiske mangfoldet i naturreservatet. I dette henseende vil vrifuruas sprednings- og skadepotensiale være viktig.

I Artsdatabankens FremmedArtsBase refereres det til studier av vrifuruas spredningsbiologi som viser lav spredningsintensitet og -avstand (Nygaard m. fl. 1999, Østraat 1999), eller fravær av spredning (Tonjer 2011). Imidlertid går det også frem at mørketallet av spredte forekomster av vrifuru i Norge er stort, noe som blant annet kan skyldes at få legger merke til forvillete eksemplarer før de når en viss størrelse. Studier i Sverige viser at selvspredning av vrifuru skjer ut fra nesten 50 % av bestander eldre enn 25 år (Engelmark 2011). Erfaringsgrunnlaget fra plantefelt av vrifuru i Norge er begrenset og flere av utsettingene er relativt unge.

Artsdatabankens risikovurdering av vrifuru (*Pinus contorta*)<sup>2</sup> plasserer vrifuru i kategorien potensiell høy økologisk risiko (PH). Med potensiell høy risiko menes at arten i dag ikke utgjør en økologisk risiko, men ved endrede forutsetninger i fremtiden kan utgjøre en høy økologisk risiko. Ifølge risikovurderingen har vrifuru et stort invasjonspotensiale (for nærmere definisjon av invasjonspotensiale, se Gederaas m.fl. 2012). Innlandsformen av vrifuru (*Pinus contorta* ssp. *latifolia*), som det søkes om i dette tilfellet, har kongler som for det meste er serotine, og altså avhengige av varme (skogbrann) for å åpne seg og slippe frøene. Vrifuru produserer imidlertid også vanlige kongler, og frøslipp kan dermed forekomme uavhengig av varmetilførsel. Endring i klimatiske forhold kan også innvirke på spredning. Modelleringer av vrifuruas fremtidige utbredelse i et endret klima indikerer at den i Skandinavia kan øke og spre seg både nordover og i høyden, spesielt på forstyrret mark (Sykes 2001). Direktoratet legger på denne bakgrunn til grunn at spredning av vrifuru kan forekomme.

Utsiktet etablering av vrifuru skjer oftest nær de utplantede bestandene. Vrifuruas frø har imidlertid vinger, og kan spres med vind over lengre distanser. Spredning via dyr kan også forekomme. Direktoratet mener, i likhet med fylkesmannen, at 1300 meter i denne sammenhengen ikke anses som tilstrekkelig langt for å hindre spredning til reservatet. Direktoratet legger derfor til grunn at frø fra den omsøkte utplantingen kan spres til omkringliggende områder, herunder til Hårrenna naturreservat.

For furuer generelt regnes etablert skog som et lite egnet habitat å spre seg i (DN-utredning 8-2012). Ifølge kriteriedokumentasjonen i FremmedArtsBasen er vrifuru lyskrevende, noe som vil begrense etableringsevnen i tett skog. Samtidig regnes den som mer skyggetålende enn vanlig furu i eldre skog, og Engelmark (2011) oppgir at den kan etablere seg under skjerm av furu, gran eller bjørk. Særlig kan den spre seg på forstyrret mark, også i skog. Skogen rundt de omsøkte arealene er ifølge karttjenesten Norge i bilder per 2009 for det meste drevet barskog med en god del eldre bestander, i tillegg til en del mindre hogstflater, samt noen større arealer med nylig etablert skog nærmere Hårrenna naturreservat. Direktoratet legger derfor til grunn at frø fra den omsøkte utplantingen kan etablere seg i omkringliggende områder.

---

<sup>2</sup> <http://databank.artsdatabanken.no/FremmedArt2012/N63777>

Hårrenna naturreservat er et vernet barskogområde i en kalkrik bekkekløft. Bekkekløfter innehar som regel stabile miljøforhold og velutviklet vegetasjon, og er derfor i utgangspunktet ikke en naturtype som vil være godt egnet for invasjon av vrifuru. På den andre siden kjennetegnes også bekkekløfter ved at de har en mosaikk av ulike miljøer, herunder rasmark og andre områder med forstyrrelser, som kan egne seg som habitater for vrifuru. Risiko for etablering av vrifuru i reservatet kan dermed ikke utelukkes.

Formålet med fredningen av området er ”å bevare et barskogområde i ei bratt, mørk og kalkrik bekkekløft som har et særpreget planteliv med forekomst av mange sjeldne ”bekkekløftspesialister” og en del arter som her vokser nær sin nordgrense på Østlandet”, jf. forskrift 9.7.1993 nr.650 om fredning av Hårrenna naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark, punkt III. Ifølge faktaark for Hårrenna naturreservat<sup>3</sup> regnes kløfta som utypisk for Østerdalen. En etablering av vrifuru i naturreservatet vil svekke verneverdiene i reservatet.

Miljødirektoratet anser at kravet til kunnskapsgrunnlaget i nml. § 8 er oppfylt. I likhet med Fylkesmannen mener direktoratet at det likevel ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkningene av utsetting av vrifuru iht. søknaden. Foreliggende kunnskapsgrunnlag tilsier imidlertid, som vist ovenfor, at det foreligger en risiko for at vrifuru kan spre seg fra de omsøkte arealene til omkringliggende områder, herunder Hårrenna naturreservat, med negative konsekvenser for verneverdiene i reservatet. Førre var-prinsippet i nml. § 9 må dermed tillegges vekt, og i dette tilfellet tale imot en utsetting på de omsøkte arealene.

Det følger av nml. § 10 at direktoratet må vurdere søknaden ut fra en økosystemtilnærming i lys av den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Prinsippet innebærer at en skal vurdere tidligere, nåværende og fremtidige påvirkninger på økosystemet. Som vist ovenfor, legger direktoratet til grunn at utsetting av vrifuru i dette tilfellet kan medføre negative konsekvenser for Hårrenna naturreservat. Fylkesmannen opplyser at det også skal være allerede eksisterende utsettinger av vrifuru i nærheten av Hårrenna. Utsetting av vrifuru iht. søknaden vil øke den samlede risikoen for spredning til Hårrenna. Som nevnt er formålet med vernet av Hårrenna naturreservat å ivareta blant annet flere sjeldne arter. Også i et regionalt og nasjonalt perspektiv vil negativ påvirkning på Hårrenna derfor også innebære uheldige følger for det biologiske mangfold når det gjelder denne naturtypen.

Etter nml. § 14 skal tiltak etter loven avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. I likhet med Fylkesmannen vurderer direktoratet at hensynet til raskere og sikrere skoetablering i dette tilfellet ikke i tilstrekkelig grad kan veie opp for den risiko for skade på naturmangfoldet, herunder i naturreservatet, som den omsøkte utsettingen kan innebære.

### Konklusjon

Selv om risiko for spredning grunnet utsetting av vrifuru iht. søknaden er lav, mener Miljødirektoratet at den risikoen som likevel foreligger innebærer at utplantingen anses å kunne medføre uheldige følger for biologisk mangfold. Direktoratet vektlegger særlig risikoen for forringelse av verneverdier i Hårrenna naturreservat. Direktoratet anser at de potensielle uheldige

---

<sup>3</sup> <http://faktaark.naturbase.no/Vern?id=VV00001172>

følgene av den omsøkte utsettingen ikke kan avhjelpes ved å sette vilkår for en eventuell tillatelse. På denne bakgrunn opprettholder direktoratet Fylkesmannens avslag på søknaden.

#### Vedtak

Klage på vedtak om avslag på søknad om tillatelse til utsetting av 3250 trær av innlandsformen av vrefuru (*Pinus contorta* ssp. *latifolia*) på to teiger på til sammen 18 dekar på eiendom gnr. 19 bnr. 181 i Rendalen kommune i Hedmark tas ikke til følge. Fylkesmannens vedtak stadfestes.

Direktoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jfr. fvl. § 28.

Hilsen  
Miljødirektoratet

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur*

Gunn Paulsen  
seksjonssjef

Kjersti Wannebo Nilsen  
rådgiver

Kopi til:  
Fylkesmannen i Hedmark Postboks 4034 2306 Hamar

#### Referanser:

Engelmark, O. 2011. Contortatall i Sverige. - ett storskaligt ekologiskt experiment. Fakta skog. Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet. Nr. 9, 2011.

Sandvik, H. 2012. Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold. DN-utredning 8-2012.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. og Larsen, L.-K. (2012). Fremmede arter i Norge - med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Nygaard, P. H., Skre, O. & Brean, R. 1999. Naturlig spredning av utenlandske treslag. Oppdragsrapport fra Norsk institutt for skogforskning 19/99: 19 s.